

ÉSZREVÉTELEK

az új Büntető Törvénykönyv tervezete XXXVIII. fejezetéhez

(A szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények)

A MIE észrevételei megtétele előtt tanulmányozta egyes társszervezetek (kollégák) észrevételeit. A tanulmányozott észrevételek munkaanyagának készítésében részt vevő kollégák részben egybeesnek a jelen észrevételek előkészítésében részt vevőkkel. Ahol a MIE észrevételei találkoznak a társszervezetek (kollégák) által megtett véleményekkel, ott utalunk arra, hogy a vélemény milyen általunk ismert véleménnyel egyezik meg.

Az észrevételek három részből állnak.

- 1) Szerzői jogi szempontú észrevételek
- 2) Az iparjogvédelmi jogok megsértése c. bűncselekménnyel összefüggő észrevételek.
- 3) A szellemi tulajdoni bűncselekmények dekriminalizációjával összefüggő észrevételek (szabálysértési tényállás)

1) Szerzői jogi szempontú észrevételek¹

1.1. Egyet tudunk érteni a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények önálló fejezetben való elhelyezésével a keretszabályokat kitöltő jogok sajátosságai okán, ugyanakkor hangsúlyozzuk, hogy itt is vagyoni érdekek büntetőjogi védelméről van szó, tehát a vagyon elleni bűncselekményektől csak a szellemi tulajdonjog sajátosságai miatt indokolt eltérni. Emellett a külön fejezetben elhelyezés sem ad felmentést az egyes bűncselekmények pontos, az adott szerzői jogi/iparjogvédelmi oltalmi forma megjelölése alól, ez a büntetőjogi szankció ultima ratio jellege és az ezzel összefüggő alkotmányos elvek betartása miatt elengedhetetlen (kivételek az egyértelmű 432 és 434.§, ld. alább).

A hatályos Btk. 329. §-a jelenleg a kerettényállás megfogalmazásában kifejezetten utal a „szerzői jogról szóló törvény”-re, mint a kerettényállást kitöltő szabályozásra. Ez az utalás a Btk. tervezet 431. § (1) bekezdéséből jelenleg hiányzik, noha a szerzői jogi szabályozás ma is

¹ Tanulmányoztuk a Proart észrevételeit.

csak a kódex-jellegű szerzői jogi törvény szerint biztosít jogokat a jogosultak számára. Emiatt pedig feltételezésünk szerint csak véletlenül került ki az utalás, ráadásul ez az összekapcsolás a többi, szerzői jogot érintő tényállásban meg is történik [ld. Btk tervezet 431. § (2) bekezdés; 432. §; 433. §; 434. §]. Ennek alapján javasoljuk, hogy a Btk. tervezet 431. § (1) bekezdésében a hatályos szabályozáshoz hasonló szövegezéssel kerüljön feltüntetésre a szerzői jogról szóló törvény. Emellett - noha nem valószínű, hogy a szerzői jog által védett oltalmi tárgyak köre változik - **a büntetőjogi tényállással szemben támasztott jogbiztonsági követelmények betartása céljából fenn kellene tartani az oltalmi tárgyak felsorolását is.** (Hasonló észrevételt teszünk az iparjogvédelmi büntető tényállás kapcsán is.)

1.2. Belátjuk, hogy a büntető ügyekben eljáró hatóságok számára egyszerűbb, ha az egy alkalommal elkövetett, több jogosult sérelmére elkövetett jogsértéseket a törvény törvényi egységként kezeli. Ezt a részletes indokolás is megerősíti: „Az Előterjesztés törvényi egységet hoz létre, a jövőben az elkövető azonos alkalommal egy vagy több jogosult szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát sértő cselekményei egységet alkot.”

A törvény megfogalmazása „Aki más vagy mások szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát megsérti” csak azokat az eseteket fogja törvényi egységbe vonni, amelyekben egyazon azonos "típusú" jog több jogosultat illet meg (ilyen lehet a közös művön fennálló jog). Nem válik azonban törvényi egységgé a több művön (teljesítményen) egy magtartással elkövetett jogsértés, hiszen ott nem egy jog (jogát), hanem több jog (jogait) (pl. szerzői, előadóművészi és hangfelvétel-előállítói jog) kerül megsértésre. (A vagyoni hátrányok ilyenkor is külön-külön keletkeznek, és összeadandók a vagyoni hátrány megállapíthatóságához.) **Ha a törvényi egységet e körben is meg kívánná valósítani a jogalkotó, akkor fel kellene mérni azt is, hogy ez hogyan hat ki a külön-külön számítandó és keletkező vagyoni hátrány meghatározására.** Így pl. műsorok tényállásszerű engedély nélküli egyidejű, változatlan, csonkítatlan továbbközvetítése vagyoni hátrányt okoz a műsört eredeztető rádió- és televízió szervezetnek (egyedi jogkezelés), valamint az összes többi érintett jogosultnak, akiknek a javára a zenei és irodalmi közös jogkezelő szervezet jár el kötelező közös jogkezelés alapján (Szjt 28.§ 2, és köv. bekezdések). **Vajon lehetővé teszi-e az egységbe foglalás a vagyoni hátrányok elkerülhetetlen összesítését (büntetőjogi szempont) és polgári jogi igényként való külön- külön érvényesítését?**

1.3. Egyetértünk a Btk. tervezet 432. §-ban a hatályos Btk. 329/B. § (hatásos műszaki intézkedés kijátszása) átnevezésével és átstrukturálásával, ugyanis így egyszerűbb, és félreértést sem okozó a tényállás szövege, mert világos a "kapcsolás" a szerzői jogi törvény megfelelő szabályára. Hasonlóan egyetértünk a 434. §-ban alkalmazott egyszerűsítéssel ugyanezen indokok alapján.

2) Az iparjogvédelmi jogok megsértése c. bűncselekménnyel összefüggő észrevételek²

2.1. A Btk tervezet felbontja az újonnan létesített fejezetbe tartozó, a vagyoni érdekek védelme szempontjából egységes szellemi tulajdoni bűncselekményeket. Az iparjogvédelmi jogok megsértése c. tényállás megvalósulásához elegendő a vagyoni hátrány okozása (a tényállás egyéb, alább tárgyalt feltételei mellett), míg a szerzői (kapcsolódó) jog megsértésének az egyik vagylagos tényállási eleme a rendszeres haszonszerzés célzata.

Ennek lehetne az a magyarázata, hogy a rendszeres haszonszerzési célzat már a polgári jogsértésnek is tényállási eleme. Az Szt. 19.§ (6) bekezdése a) pontja alapján a kizárólagos hasznosítási jog nem terjed ki **a magánhasználat céljából végzett, illetve a gazdasági tevékenység körén kívül eső** cselekményekre, és a Vt. 12.§ (2) bekezdése alapján a kizárólagos használati jog **csak a gazdasági tevékenység körében** megvalósított védjegyhasználattal szembeni fellépést teszi lehetővé. Ugyanakkor nem látjuk, hogy az iparjogvédelmi értelemben vett gazdasági tevékenység megegyezne a Btk. tervezet szerinti rendszeres haszonszerzési célzattal.³ **Átgondolást érdemel ezért, hogy vagylagos tényállási elemként a rendszeres haszonszerzési célzat megjelenjen az iparjogvédelmi jogok megsértése c. bűncselekmény törvényi tényállásában is.**

2.2. A jelenleg hatályos Btk. 329/D. § az iparjogvédelmi jogok megsértésének elkövetési magatartását az alábbiak szerint határozza meg:

"Aki a jogosultnak törvény, kihirdetett nemzetközi szerződés, vagy európai közösségi rendelet alapján fennálló szabadalmi oltalomból, növényfajta oltalomból, kiegészítő oltalmi tanúsítványból, védjegyoltalomból, földrajzi árujelző oltalomból, formatervezési mintaoltalomból, használati mintaoltalomból, illetve topográfiai oltalomból eredő jogát az oltalom tárgyának utánzásával, vagy átvételével megsérti, és ezzel vagyoni hátrányt okoz. "

A Btk tervezet 435. §-a szerint, mely e rendelkezés helyébe lépne:

"Aki jogosultnak törvénnyel, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés, vagy európai uniós jogi aktus alapján fennálló iparjogvédelmi oltalomból eredő jogát az oltalom tárgyának utánzásával, vagy átvételével megsérti, és ezzel vagyoni hátrányt okoz."

² Tanulmányoztuk dr. Bacher Vilmos ügyvéd úr észrevételeit, amelyeket a Budapesti Ügyvédi Kamarához címezve tett.

³ V.ö. pl: C-442/07. sz. ügy: "a védjegy tényleges használatának minősül, ha a védjegyet valamely nonprofit egyesület a nyilvánossággal való kapcsolatában, a rendezvények hirdetése során, az üzleti iratain, valamint a reklámanyagain használja, az egyesület tagjai pedig azt az adományok gyűjtése és szétosztása során kitűzőként viselik".

Az Alkotmánybíróság több határozatában foglalkozott a büntetőjogi felelősségre vonás meghatározásának a kérdésével, és megállapította, hogy alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra, és elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása, és nem teremthető olyan helyzet, hogy a büntetőjogi felelősséget úgy határozzák meg, hogy a fogalom értelmezése során számításba jöhető jogszabályok köre túlságosan tág, és tartalmi kiszámíthatatlansága jogbizonytalanságot teremtsen.

A fenti elveket az Alkotmánybíróság több határozata kifejtette. (11/1992. /III.5./, 70/2001. /III.14./, 47/2000. /XII.14./, 18/2004. /V.28./ AB Határozatok)

Álláspontunk szerint a fenti követelményekkel ellentétes már az 1999. évi CXX. tv.-vel beiktatott, a Btk. 329/D. pontjában foglalt rendelkezés is, mely az elkövetési magatartást az oltalom tárgyának utánzásával, átvételével jelöli meg.

Az utánzás, vagy átvétel kifejezésekkel olyan fogalmi meghatározást ad az elkövetési cselekményekre, amelyeket a megnevezett iparjogvédelmi törvények egyike sem használ, továbbá az "oltalom tárgya" kifejezést a vonatkozó törvényektől eltérő értelemben használja. A Btk tényállás a jogviszony közvetett tárgyára utal (találmány, megjelölés, stb.). Az iparjogvédelmi törvények az oltalom tárgyaként (a jogviszony közvetlen tárgyaként) határozzák meg azokat a magatartásokat, amelyek az oltalmazott jog által a jogosultnak biztosított kizárólagos oltalom megsértésével valósítják meg azok használatát. A kizárólagos jogosultság megsértését megvalósító hasznosítást/használatot minősítik bitorlásnak. A büntető törvény csak a polgári jogi jogsértésnél szűkebb körben állapíthat meg bűncselekményt, az az ultima ratio lényege.

A hatályos, és a Btk tervezet szerinti fogalmi meghatározás, amely eltér a keretszabály által felhívott más törvény fogalmi meghatározásaitól, sértheti a jogbiztonság követelményét.

Az Szt. I. fejezete a "Szabadalmi oltalom tárgya" cím alatt azt határozza meg, hogy mely találmányok részesülhetnek szabadalmi oltalomban. E törvény II. fejezete "Szabadalmi oltalom tartalma" cím alatt, a 19. §-ban határozza meg a szabadalmi oltalom tartalmát, pontosan meghatározva, hogy a szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának a kizárólagos hasznosítási joga mire terjed ki.

A Vt. az I. fejezetben a "Védjegyoltalom tárgya" cím alatt azt határozza meg, hogy melyek a lajstromozható megjelölések. A törvény II. fejezete a "Védjegyoltalom tartalma" cím alatt határozza meg a védjegyoltalom alapján a védjegy jogosultat megillető kizárólagos használati jogosultság terjedelmét.

A fenti törvényi rendelkezésekből kitűnik, hogy **az iparjogvédelmi jogviszony közvetett tárgyára (találmány, megjelölés, stb.) az oltalom annyiban terjed ki, amennyiben a**

jogviszony közvetlen tárgyhöz tartozó magatartások megvalósulnak. A törvények tehát az oltalom tárgyát nem önmagában védik, hanem csak az oltalomból fakadó jogosultság (kizárólagos hasznosítási/használati jog) terjedelmi körén belül.

Így a szabadalmi oltalom, védjegyo ltalom, stb. tárgyának az utánzása, átvétele, mint elkövetési magatartás, az Szt. és a Vt. fogalom meghatározásától eltér.

Álláspontunk szerint az elkövetési magatartásnak az oltalom tárgyának az utánzása, és átvétele kifejezésekkel történő megjelölése értelmezési zavarokhoz és jogbizonytalansághoz vezethet.

2.2. A Btk tervezet a jelenleg is fennálló helyzetet tovább nehezíti azáltal, hogy a tervezet 439. §-a törvényi tényállásából az érintett szellemi tulajdonjogok taxatív felsorolását mellőzi, és ehhez azt az indokolást fűzi, hogy "Mindez a tényállás egyszerűsítése mellett arra is alkalmas, hogy az iparjogvédelmi jogok körének az esetleges későbbi kibővülése esetén sem lesz szükséges a Btk. módosítása."

Bűncselekményi tényállás meghatározásával kapcsolatban, jogállamban nem merülhet fel annak a lehetősége, hogy bűncselekményt megvalósító tényállást a büntető törvény a hatályba lépésekor fenn nem álló, esetleg a jövőben meghozatalra kerülő törvényre utalással jelöljön meg.

3) A szellemi tulajdoni bűncselekmények dekriminalizációjával összefüggő észrevételek (szabálysértési tényállás)⁴

3.1. Észrevételezzük, hogy az Előterjesztés nem áll összhangban a javaslattal és a részletes indokolással sem. **Az Előterjesztés a dekriminalizációs értékhatárt 50 ezer forintban, a Btk.tervezet és részletes indokolása pedig 100 ezer forintban határozza meg.** A Btk. tervezet szerinti értékhatár kétszerese a vagyon elleni bűncselekmények esetében alkalmazott értékhatárnak. **E különbségtételnek az az üzenete, hogy a szellemi tulajdonjog a büntető jogalkalmazás szempontjából fele annyit ér, mint a dologi tulajdonjog.** Ennek nem látjuk semmilyen érdemi indokát. Az ultima ratio elv ugyanúgy kell, hogy érvényesüljön a szellemi tulajdoni és a vagyon elleni bűncselekmények esetében. (Egy értelemszerűen csak szándékosan elkövethető lopás alapesetben ugyanúgy "csak vagyoni hátrányt okoz", mint egy szerzői (kapcsolódó) jogok megsértése minősítésű cselekmény, mégis eltérően minősül, ha 50-100 ezer forint közötti értékre követik el (a minősített esetektől eltekintve)).

3.2. Észrevételünk/javaslatunk:

⁴ Tanulmányoztuk az Artisjus Egyesület észrevételeit.

A szerzői (és kapcsolódó), valamint az iparjogvédelmi jogot sértő, továbbá a magánmásolási jogdíjak megfizetésének az elmulasztásával⁵ megvalósított szabálysértések ügyében a bíróságot javasoljuk kijelölni szabálysértési hatóságként.

A Btk tervezet 148. § szerint nem bűncselekmény, hanem szabálysértés valósul meg, ha

(...) a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértését százezer forintot meg nem haladó üreshordozói díjra, illetve reprográfiai díjra nézve, vagyoni hátrányt okozva, az iparjogvédelmi jogok megsértését százezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva, (...) követik el.

A vonatkozó § indokolása szerint: „Egyes bűncselekmények értékhatárát, illetve szabálysértési alakzatának értékhatárát a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1979. évi 5. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Btké.) határozza meg. Az egységes szabályozás érdekében az Előterjesztés ezeket a rendelkezéseket beemeli a törvénykönyvbe.”

Jelenleg a Btké. nem tartalmaz a szerzői és iparjogvédelmi bűncselekményekre nézve szabálysértési alakzatot (v.ö.: Btké 28.§).

Az új Btk hatályba lépésével tehát a rendszeres haszonszerzési célzat nélkül, de vagyoni hátrányt okozó szerzői (és kapcsolódó) jogi és iparjogvédelmi jogsértés, továbbá a magánmásolási jogdíjigényt sértő bűncselekmény 100 ezer forint értékhatár alatt szabálysértésnek fog minősülni.

A Btk tervezet – értelemszerűen – nem rendelkezhet arról, hogy a szóban forgó szabálysértések esetén mely szabálysértési hatóság járjon el.

Arról sem rendelkezik azonban – ezt már hiánynak látjuk – hogy az ez év április 15-én hatályba lépő szabálysértési törvény (a továbbiakban: Szstv., 2012. év II. tv., 251.§ (1) bekezdés) hogyan módosul majd az új Btk tervezet szerinti (519.§) 2013. július 1-i hatályba lépésével.

Álláspontunk szerint az új Btk elfogadásával együtt szükséges rendelkezni az Szstv megfelelő, az új Btk hatályba lépéséhez kapcsolódó módosításáról.

A szabálysértési törvény szerint az általános hatáskörű szabálysértési hatóság a fővárosi, megyei kormányhivatal (Szstv. 38.§ (1) bekezdés). A 38.§ (2) és (3) bekezdés alapján az Szstv. által a hatáskörébe utalt szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság jogkörében a rendőrkapitányság vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve jár el, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt pedig első fokon a helyi bíróság jogosult eljárni.

⁵ Rövidítve jelöljük a szóban forgó bűncselekményeket

Az Szstv. indokolása szerint „az általános szabálysértési hatóság a jegyző helyett a járási hivatal - lesz. Figyelemmel azonban arra, hogy a kistelepülések közbiztonsági helyzete halaszthatatlan intézkedéseket követel, a 2012. április 15-ei hatályba lépés és a járási hivatalok felállta között e jogkör átkerül a kormányhivatalhoz azzal, hogy a kormányhivatal dolgozója a leendő járások székhelyére kiutazva gyakorolja azt.

(...) A járási rendszer 2013-ra tervezett bevezetésével a járás, a rendőrség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a bíróság rendelkezik majd a szabálysértési eljárások lefolytatására hatáskörrel”.

Az Szstv. 177.§ alapján a tulajdon elleni szabálysértések bírósági hatáskörbe tartozó szabálysértések.

A szerzői (és kapcsolódó) jog valamint az iparjogvédelmi jog megsértésével, valamint a magánmásolási díjigény szerinti jogdíj megfizetésének elmulasztásával elkövetett cselekmények valójában – annak ellenére, hogy az új Btk külön fejezetbe rendezi a szellemi tulajdont sértő bűncselekményeket - vagyon elleni bűncselekmények, ahogy ezt 1) alatt kifejtettük. A tényállás ugyanis csak rendszeres haszonszerzési céllal, vagy vagyoni hátrányt okozva valósítható meg. (Ez alól a bitorlás bűncselekménye kivétel, de a bitorlásnak nem lesz szabálysértési alakzata.)

Az új Btk-val nem változik a szóban forgó bűncselekmények keret-tényállás jellege. A szerzői jogi törvényben meghatározott jogosult vagyoni jogának megsértését, vagy a magánmásolási jogdíj fizetési kötelezettség fennállását (ezek az elsődleges tényállási elemek) továbbra is csak a szerzői jogi törvény alapján, annak minősítésével lehet megítélni. Ez pedig olyan szakértelmet igénylő kérdés, amellyel az általános hatáskörű szabálysértési hatóság (sem a kormányhivatal, még kevésbé a járási hivatal) egyáltalán nem rendelkezik. Emiatt – lévén szó a tervezet szerint komoly, 100.000.-Ft hátrányt is okozható cselekményekről – elkerülhetetlen, hogy bírói szaktudással rendelkező hatóság döntsön a szóban forgó szabálysértések tárgyában.

Álláspontunk szerint a szóban forgó bűncselekmények szabálysértési alakzatának a jogi sorsa nem különbözhet a tulajdon elleni szabálysértések jogi sorsától. Emiatt – ha sor kerül az új Btk elfogadásával összefüggésben az Szstv. módosítására – a szerzői (és kapcsolódó), valamint az iparjogvédelmi jogot sértő, továbbá a magánmásolási jogdíjak megfizetésének az elmulasztásával megvalósított szabálysértések elbírálására a bíróságot szükséges kijelölni szabálysértési hatóságként.

MAGYAR IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI EGYESÜLET
A MTESZ TAGJA

Hungarian Association for the Protection of Industrial Property and Copyright
Association Hongroise pour la Protection de la Propriété Industrielle et le Droit d' Auteurs
Ungarische Vereinigung für Gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 6-8. III. 324. Tel.: +36 (1)353-1661, Tel./fax: +36 (1)353-1780 mie@t-online.hu www.mie.org.hu

Budapest, 2012. március 13.

Tisztelettel,

Dr. Szecskay András

elnök